

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar *En tioårig grundskola* (dnr U2021/02645)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *En tioårig grundskola* (SOU2021:33) och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har LiU följande synpunkter på remissen:

- LiU ser positivt på en stärkt reglering av överlämningen och tydligare progression mellan förskoleklass/nya åk 1 och åk 1/nya åk 2.
- LiU ser positivt på att stärka undervisningen i svenska/svenska som andraspråk och matematik i de tidiga skolåren. LiU framhåller dock att det i dessa tidiga år *inte är ett motsatsförhållande mellan lek och lärande*, och att undervisning behöver bygga på *att lära genom lek*, vilket också framgår i forskningsöversikten som biläggs remissen.
- LiU betonar att yngre barns handlingsutrymme och kreativitet bör vara vägledande då skolan reformeras och ser därför positivt på att de tidiga skolåren ska innehålla betydande inslag av fysisk aktivitet och utevistelse, lek, samspel och social träning, estetiska uttrycksformer samt att undervisningen ska ha en rik variation av uttrycksformer och arbetssätt.
- LiU menar att de positiva effekter som eftersträvas med förslagen kan uppnås utan namnbyte från förskoleklass till nya årskurs 1. Ett namnbyte för med sig stora administrativa kostnader på olika nivåer, utan i sig vara kopplat till det förändrade innehåll som eftersträvas.
- LiU ser positivt på att Grundlärarutbildningen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 föreslås ges behörighet att undervisa i det nya lågstadiets årskurs 1–4, men anser att det ställer krav på stärkta inslag av praktisk-estetiska arbetsformer. Examensmål som tydligt kopplar till praktisk-estetiska arbetsformer bör införas i grundlärarexamen 1–4, och samtidigt bör andra examensmål ses över för att undvika en ytterligare utökad stoffträngsel inom utbildningen
- LiU ser positivt på att kompletterande utbildning i svenska och matematik erbjuds för förskollärare med lång erfarenhet av att undervisa i förskoleklass.

- LiU avvisar förslaget att de som genomgått kompletterande utbildning i svenska och matematik får behörighet att undervisa i ämnen som inte inkluderas i utbildningen.
- LiU ser positivt på att reformen ges relativt god tid för att genomföras och att det finns tydlig plan för uppföljning och utvärdering.

Kap 5 Lågstadiet ska utökas med en ny årskurs

LiU ser positivt på en stärkt reglering av övergången för förskola till skola och en tydligare progression från dagens förskoleklass till dagens årskurs 1. Samtidigt ser LiU att en sådan tydligare reglering och förstärkt progression skulle kunna uppnås utan att förskoleklassen får en ny benämning och avgränsning av behörigheter för förskollärare. Den utredning som Skolinspektionen genomförde år 2015 av undervisningen i förskoleklass pekade på brister i att elever i förskoleklass ofta inte mötte en undervisning som på ett systematiskt sätt planerades, genomfördes och följdes upp i linje med läroplanens centrala innehåll. Efter detta har förskoleklassen fått ett eget avsnitt i läroplanen och verksamheten har blivit obligatorisk. LiU anser att dessa redan genomförda reformer först borde följas upp och utvärderas, för att se om de har gett önskad effekt, innan beslut om eventuellt nya reformer beslutas. Att konstant förändra en verksamhet utan att invänta genomslaget av tidigare förändringar riskerar att leda till minskad kvalitet snarare än ökad kvalitet.

LiU ser positivt på att stärka undervisningen i svenska/svenska som andraspråk och matematik i de tidiga skolåren. Men den undervisningstid som förslås i den nya årskurs 1 omfattar endast 9 timmar mer undervisning per läsår än vad som idag finns i förskoleklass. Förslaget innebär således i sig inte någon påtaglig reell utökning av undervisningstiden för eleverna. LiU ställer sig tveksam till att förslaget kommer att leda till den eftersträvarde stärkta undervisningen i svenska/svenska som andraspråk och matematik i de tidiga skolåren som beskrivs i remissen. LiU vill också framhäva vikten av att undervisningens form anpassas till elevernas ålder.

LiU ser positivt på att de tidiga skolåren ska innehålla betydande inslag av fysisk aktivitet och utevistelse, lek, samspel och social träning, estetiska uttrycksformer samt att undervisningen ska ha en rik variation av uttrycksformer och arbetssätt. LiU framhåller att det i dessa tidiga år *inte är ett motsatsförhållande mellan lek och lärande*. Som framgår av den forskningsöversikt som biläggs utredningen (bilaga 3), handlar undervisning i de lägre skolåren om att *lära genom lek*. Det ställer stora krav på att undervisningen i tidiga skolår är lekbaserad. LiU menar därför att det är viktigt att alla lärare som undervisar i årskurs F-3/nya årskurs 1–4 har kompetens i detta (se även andra stycket i nästa avsnitt).

LiU anser att de positiva effekter som eftersträvas i utredningsförslaget kan uppnås genom kvalitetssäkringsarbete i befintlig förskoleklass och inkorporera den i grundskolans lågstadium, utan att genomföra ett namnbyte. Ett namnbyte innebär i sig en mycket stor administrativ hantering på nationell nivå, på kommunal

nivå/skolhuvudmannanivå samt på lärosätetsnivå när regelverk på alla olika nivåer ska anpassas till namnbytet.

Kap 6 Behörighet, behörighetsgivande utbildning och kompetensutveckling

LiU ser positivt på att den nuvarande Grundlärarutbildningen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 föreslås ges behörighet att undervisa i det nya lågstadiets årskurs 1–4.

LiU ser dock en utmaning i att det saknas praktisk-estetiskt inriktade examensmål i dagens grundlärarexamen med inriktning mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3. Detta framhöll LiU i sitt remissvar för införandet av den nya grundlärarexamen (remissvar *Hållbar lärarutbildning*, dnr LiU-2009-00006), och LiU menar att detta nu aktualiseras ännu mer i och med den här föreslagna reformen. I utredningen understryks vid flera tillfällen behovet av en rik variation av uttrycksformer och arbetssätt, fysisk aktivitet etc. En förutsättning för att detta ska kunna genomföras är att lärarna är rustade genom sin lärarutbildning. Examensmål som tydligt kopplar till praktisk-estetiska arbetsformer bör införas i grundlärarexamen 1–4, och samtidigt bör andra examensmål ses över för att undvika en ytterligare utökad stofffrängsel inom utbildningen.

LiU ser positivt på att utredningen ser över vägar att ta tillvara kompetensen hos behöriga förskollärare med lång erfarenhet av att undervisa i förskoleklass. LiU ser positivt på att förskollärare med lång erfarenhet och som kompletterar med utbildning i svenska och matematik ska kunna få behörighet att undervisa i dessa ämnen i det nya årskurs 1 och 2. LiU anser dock *inte* att förskollärare genom komplettering i svenska och matematik dessutom ska få behörighet att undervisa *i samtliga andra ämnen* i de nya årskurserna 1 och 2. LiU anser att en sådan reform motverkar kvalitet i undervisningen i de tidiga skolåren genom att undervisningsbehörighet ges utan någon grund. Det bidrar också till att urholka legitimiteten i lärarlegitimationen.

LiU anser att det aktuella betänkandet inte i tillräcklig omfattning tar hänsyn till gruppen grundlärare i fritidshem, och vilken roll denna grupp får i det nya årskurs 1–4. I grundlärarutbildningen inriktning fritidshem ingår kunskaper i praktiska och estetiska lärprocesser. Grundlärare i fritidshem är behöriga i ett praktiskt estetiskt ämne (t ex bild, musik, idrott). Denna grupp skulle således kunna vara en viktig resurs i att säkerställa att elever får tillgång till olika arbetsformer. För att undervisningen i samtliga ämnen ska uppnå en rik variation av uttrycksformer och arbetssätt bör denna lärargrupp vara aktiv i undervisningen i samtliga ämnen i årskurserna 1–4.

Kap 7 Genomförande och utvärdering av reformen

LiU ser positivt på att förslaget ska tillämpas på utbildning som startar läsåret 2026/2027. Det ger en relativt god framförhållning, vilket är eftersträvänsvärt i alla stora reformer.

LiU ser också mycket positivt på att det i förslaget finns tydlig plan för uppföljning och utvärdering, såväl processutvärdering som summativ reformutvärdering, av reformen och dess genomförande.

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av dekan för området Utbildningsvetenskap Håkan Löfgren efter föredragning av vicedekan för grundutbildning, området Utbildningsvetenskap, Anna Johnsson Harrie. I ärendets beredning har även programansvarig utbildningsledare för Förskolläraryrket Johanna Frejd, programansvariga utbildningsledare för Grundläraryrket F-3 Maria Arvidsson och Sofia Boo, samordnande programansvarig utbildningsledare Sofia Kvist Lindholm samt utbildningsledare Helena Loborg deltagit.

Håkan Löfgren
dekan, Utbildningsvetenskap
Linköpings universitet

Anna Johnsson Harrie
vicedekan, Utbildningsvetenskap
Linköpings universitet

Sändlista:
Utbildningsdepartementet
Styrelsen för utbildningsvetenskap
Kansliet för utbildningsvetenskap
UV-nytt
Dokument- och arkivenheten (original)